

VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TARNYBA

2013 METŲ ELEKTRONINIŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ PAŽANGOS ATASKAITA

Elektroniniai viešieji pirkimai

Lietuvoje elektroniniai viešieji pirkimai pradėti vykdyti 2008 metais, kai vykdant Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšomis remiamą „Viešųjų pirkimų informacinės sistemos plėtros“ projektą (Nr. BPD2004-ERPF-3.3.0-02-04-0017) buvo įdiegta Viešųjų pirkimų procedūrų vykdymo informacinė sistema (CTM). Ši sistema, apjungus ją kartu su Viešųjų pirkimų monitoringo informacine sistema (VPM IS) ir Centrinio viešųjų pirkimų portalu (CVPP), buvo pavadinta Centrine viešųjų pirkimų informacine sistema (CVP IS), kuria šiandien naudojasi dešimtys tūkstančių naudotojų.

2009 metais, įsigaliojo Viešųjų pirkimų įstatymo 15¹ str., kuriame buvo numatyta, kad nuo 2009 m. rugsėjo 15 d. perkančiosios organizacijos užtikrintų, kad prekių, paslaugų ir darbų viešieji pirkimai, atliekami CVP IS priemonėmis kiekvienais kalendoriniais metais sudarytų ne mažiau kaip 50 procentų viešųjų pirkimų bendrosios vertės. Šis ryžtingas žingsnis paskatino elektroninių pirkimų plėtrą ir 2011 metais elektroninėmis CVP IS priemonėmis įvykdytų pirkimų skaičiaus dalis sudarė daugiau nei 75 procentus, o 2013 metais – 87 procentus. Reikia pažymėti, kad elektroninių pirkimų srityje Lietuva minima kaip viena geriausių šalių Europos Sąjungoje, tiek dėl pasiektų rodiklių, tiek dėl nacionalinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos - CVP IS išsvystymo.

Užtikrindama didesnę viešųjų pirkimų skaidrumą, konfidencialumą, lygiateisiškumą, prieinamumą ir informatyvumą CVP IS pakeitė visų viešųjų pirkimų dalyvių požiūrį į viešuosius pirkimus. Perkeltos į elektroninę erdvę viešųjų pirkimų procedūros, nuo skelbimo apie pirkimą paskelbimo iki vokų atplėšimo, tapo priemone taupančia tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų lėšas, žmogiškuosius išteklius ir laiko sąnaudas, o informacija apie paskelbtus viešuosius pirkimus tapo prieinama bet kuriam interneto naudotojui, bet kuriuo metu.

Viešųjų pirkimų tarnyba, tęsdama elektroninių pirkimų plėtrą, 2012 metais pradėjo įgyvendinti CVP IS sudarančių informacinių sistemų ir posistemų atnaujinimą ir modifikavimą:

- 2012 metais atnaujintas ir patobulintas centrinis viešųjų pirkimų portalas, kuriame įdiegta funkcija perkančiųjų organizacijų metinių viešųjų pirkimų planų viešinimui, sukurta išplėstinė pirkimų paieška, pakeista naudotojo sąsaja, atlikti kiti darbai. Pradėta kurti viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinė sistema.
- 2013 metais atnaujinta viešųjų pirkimų procedūrų vykdymo informacinės sistemos CTM programinė įranga, kurios dėka užtikrintas programinis suderinamumas ir elektroninės informacijos sauga.

Centriniame viešųjų pirkimų portale įdiegta priemonė, leidžianti Viešųjų pirkimų įstatymo 91 str. Nurodytoms socialinėms įmonėms viešinti savo gaminamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus. Užbaigtas viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinės sistemos kūrimas ir pradėti bandymai testinėje aplinkoje. Viešųjų pirkimų monitoringo informacinėje sistemoje atlikti pakeitimai integracijai su viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacine sistema. Pradėtas kurti sutarčių registras, kuriame nuo 2015 metų bus sudaromos ir saugomos elektroninės sutartys. Pateiktas planas CVP IS integracijai su informacine sistema „E.Sąskaita“.

Atlikti 2013 metais ir ankstesni darbai anaiptol neužbaigia elektroninių pirkimų plėtros, todėl Viešųjų pirkimų tarnybos strateginiame plane numatyta gerinti CVP IS funkcionalumą, tęsti jos plėtrą, keisti ir atnaujinti CVP IS sudarančias informacines sistemas, diegti naujas priemones ir funkcijas, didinti informacinių sistemų resursus, integruoti CVP IS su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis ir siekti pereiti prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų, įgyvendinant 2013 m. birželio 26 d. Europos Komisijos komunikato COM(2013) 453 nuostatas, kad: „<...> *Perėjus prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų būtų galima daug sutaupyti, sudaryti geresnes sąlygas struktūriškai persvarstyti tam tikras viešojo administravimo sritis ir paskatinti augimą, nes būtų atveriamas vidaus rinka ir skatinamos inovacijos ir supaprastinimas. Tai taip pat sudarytų geresnes sąlygas MVĮ dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, nes sumažėtų administracinė našta, padidėtų verslo galimybių skaidrumas ir sumažėtų dalyvavimo išlaidos.*

Visiškai elektroniniai viešieji pirkimai nėra vien IT projektas, kuriuo tik būtų pakartojami popieriniais dokumentais pagrįsti procesai; tai galimybė iš esmės persvarstyti viešojo administravimo organizacinę struktūrą. Taigi visiškai elektroniniai viešieji pirkimai yra vienas iš pagrindinių veiksnių, padėsiančių įgyvendinti minėtus prioritetus, ir gali padėti pasiekti strategijos „Europa 2020“ tvaraus augimo tikslus <...>“.

CVP IS registruotų organizacijų dinamika

2013 metais CVP IS buvo užregistruota daugiau nei 3 tūkstančiai viešųjų pirkimų dalyvių: 585 perkančiosios organizacijos ir 2469 tiekėjai (iš jų 181 užsienio) ir 2013 m. gruodžio 31 d. CVP IS registruotų dalyvių skaičius pasiekė beveik 26 tūkstančius: 8059 perkančiosios organizacijos ir 17705 tiekėjai, iš jų 792 (4,5 %) užsienio. Didėjant registruotų elektroninių viešųjų pirkimų dalyvių skaičiui auga ir CVP IS naudotojų skaičius, o tai tiesiogiai susiję su CVP IS resursais. Tarnyba 2013 metais optimizavo informacinių sistemų infrastruktūrą, atnaujino dalį operacinių sistemų, padidino techninius tarnybinių stočių resursus.

Pažymėtina, kad auga užsienio valstybių tiekėjų, registruotų CVP IS, skaičius ir plečiasi jų geografija. 2013 metais užsienio valstybių tiekėjai sudarė 4,5 procento nuo visų tiekėjų skaičiaus. Aktyviausi buvo Latvijos (159), Vokietijos (102), Lenkijos (74), Jungtinės Karalystės (68), Estijos (57) tiekėjai. Atkreiptinas dėmesys, kad dinamiškesnį užsienio valstybių tiekėjų dalyvavimą Lietuvos elektroninių viešųjų pirkimų srityje stabdo ne tik paslaugų bei darbų kainų, bet ir valiutų skirtumai, tad aktyvesnio užsienio šalių tiekėjų dalyvavimo galima tikėtis Lietuvai 2015 metais įsivedus eurą.

CVP IS naudotojų konsultavimas

2013 metais, gerinant konsultavimo paslaugų kokybę, Viešųjų pirkimų tarnyba modernizavo turimą telefonų stotelę ir įdiegė konsultavimo ir pagalbos centrą (KPC), turintį vieną bendrą telefono numerį 8 5 219 7000. KPC funkcijos:

- skambučių paskirstymas skirtingoms konsultavimo grupėms (balsinio meniu funkcija);
- pokalbių įrašymas ir saugojimas;
- pokalbio nukreipimas tinkamiausiai konsultavimo grupei;
- automatinis balso pranešimo skaitymas ne darbo valandomis.

Viešųjų pirkimų tarnyba, gerindama konsultacijų prieinamumą, 2013 metais didino konsultantų skaičių (iki 17, iš jų 3 konsultuoja CVP IS naudojimo klausimais) ir visose konsultantų darbo vietose įdiegė skaitmeninius telefono aparatus. Dėl šių priemonių Viešųjų pirkimų tarnybos KPC atsakytų paklausimų skaičius pasiekė daugiau nei 15 procentų, tačiau būtina pažymėti, kad dabartinis konsultantų skaičius yra nepakankamas, norint pasiekti geresnį atsakytų paklausimų rezultatą.

Veiksminga konsultavimo priemonė yra atsakymai į e-paštu pagalba@vpt.lt gaunamus paklausimus. Tai patvirtina faktas, kad 2013 metais e-paštu gautų paklausimų skaičius išaugo dvigubai: buvo atsakyta į 8981 elektroninį paklausimą (2012 metais - 4694 paklausimai).

Perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų darbuotojai konsultuojami ir jiems atvykus į Viešųjų pirkimų tarnybą (Kareivių g. 1, Vilnius). Čia jiems suteikiama ir praktinė pagalba.

Viešųjų pirkimų tendencijos

Stebint elektroninių pirkimų dinamiką galima teigti, kad 2012 metais buvo baigta vidurinė – pati dinamiškiausia fazė, kai augimas kasmet sudarydavo 8-25 procentus ir pereinama į baigiamąją fazę, kurioje planuojamas elektroninių pirkimų augimas sudarys 2-4 procentus, kol bus įvykdytas baigiamosios fazės uždavinys - visus viešuosius elektrinius pirkimus vykdyti elektroninėje erdvėje.

2013 metais elektroninėmis CVP IS priemonėmis buvo vykdyti 14761 (skelbti tarptautiniai ir supaprastinti pirkimai) pirkimai, kurie sudarė 87,1 procento nuo visų skelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų. Tai vienas geriausių rezultatų Europos Sąjungoje *).

	Pradinė fazė (2008-2009)	Vidurinė fazė (2010-2012)			Baigiamoji fazė (2013-2016)
	2009	2010	2011	2012	2013
Skelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų, skaičius	3261	14534	17887	16812	16951
Skelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų, vykdytų elektroniniu būdu, skaičius	1158	9273	13504	13975	14761
Elektroninių pirkimų dalis, %	35,5%	63,8%	75,5%	83,1%	87,1%

Elektroninių pirkimų skaičiaus didėjimas (2009-2013 metai)

*Informacija parengta pagal viešųjų pirkimų, sukurtų CVP IS pagal skirtingus šablonus, duomenis. Į skaičiavimus neįtraukti pirkimai apie kuriuos nebuvo skelbta.

Skelbtų elektroninių viešųjų pirkimų vertės dalis 2013 m. sudarė 90 proc. nuo visų įvykdytų skelbtų viešųjų pirkimų vertės **)

Periodas (pirkimo sutarties sudarymo data)	Viešųjų pirkimų vertė (be mažos vertės pirkimų), mln. Lt		Skelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų (be mažos vertės pirkimų), vykdytų elektroniniu būdu , vertės dalis nuo bendros skelbtų tarptautinių ir supaprastintų pirkimų (be mažos vertės pirkimų) vertės, proc.
	Iš viso skelbti tarptautiniai ir supaprastinti pirkimai:	Iš jų – skelbti tarptautiniai ir supaprastinti pirkimai, vykdyti elektroniniu būdu	
1	2	3	4 (3/2)
2011 m.	9.111,9	6.897,5	75,7%
2012 m. :	11.541,3	8.675,0	75,2%
2013 m. :	11.089,0	9.978,0	90,0%

**Informacija parengta pagal viešųjų pirkimų procedūrų ataskaitų, kurias perkančiosios organizacijos pateikė Viešųjų pirkimų tarnybai, duomenis. Skelbiamų elektroninių pirkimų vertė apskaičiuota pagal skelbtų viešųjų pirkimų procedūrų, kurios buvo vykdytos elektroniniu būdu (pagal skelbimo DokId) ir baigėsi pirkimo sutarties sudarymu, ataskaitų duomenis. Į skaičiavimus neįtraukti skelbiami elektroniniai mažos vertės pirkimai, nes nėra galimybės apskaičiuoti šių pirkimų vertės – duomenis perkančiosios organizacijos pateikia pasibaigus kalendoriniams metams, sumine išraiška.

Sutaupytos lėšos

Pasaulio Banko apskaičiavimais nustatyta, kad viešuosius pirkimus vykdant elektroninėmis priemonėmis sutaupoma 6-13,5 procento nuo viešųjų pirkimų vertės.

Šaltinis:

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/conferences/speeches/robert-hunja_en.pdf

Metai	Sutaupytos lėšos, mln Lt.
2011 m.	413,9 - 931,2
2012 m.	520,5 – 1171,1
2013 m.	598,7 - 1347,0

Igyvendintos priemonės

2013 metais:

- atnaujinta viešųjų pirkimų procedūrų vykdymo informacinės sistemos CTM programinė įranga, kurios dėka užtikrintas programinis suderinamumas ir elektroninės informacijos sauga.
- Centriniam viešųjų pirkimų portale įdiegta priemonė, leidžianti Viešųjų pirkimų įstatymo 91 str. Nurodytoms socialinėms įmonėms viešinti savo gaminamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus.
- Užbaigtas viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinės sistemos kūrimas ir pradėti bandymai testinėje aplinkoje.
- Viešųjų pirkimų monitoringo informacinėje sistemoje atlikti pakeitimai integracijai su viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacine sistema.
- Pradėtas kurti sutarčių registras, kuriame nuo 2015 metų bus sudaromos ir saugomos elektroninės sutartys.
- Pateiktas preliminarus planas CVP IS integracijai su informacine sistema „E.Sąskaita“.

Problemos

Pagrindinė problema yra ta, kad CVP IS, kaip ir bet kuri kita informacinė sistema sensta morališkai ir tampa stabdančia grandimi viešųjų pirkimų procese (pvz. nėra pritaikyta aukcionams, yra nelanksti, sudėtinga atlikti modifikavimus ir integracijas su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis, brangiai kainuoja priežiūra). Todėl, nors CVP IS atlieka savo darbą, tačiau jau šiandien būtina galvoti apie visos viešųjų pirkimų informacinės sistemos kokybinį atnaujinimą, kuriant iš esmės naujo lygmens informacinę sistemą.

Susijusi informacija

Viešųjų pirkimų tarnybos 2013-2015 metų strateginis veiklos planas

<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2013/Strateginis%202013-2015%202013-02-13.pdf>

Informacija apie lėšas valstybės kapitalo investicijoms 2013-2015 metais:

http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2013/IP_INFORMACINIU_TECHN_PLETRA_2013-2015_investiciju_paskirstymas_informacija.pdf

Informacija apie 2013 metais įvykusius viešuosius pirkimus:

<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2014/vp/Informacija%20apie%202013%20m.%20viesuosius%20pirkimus.pdf>

Informacija apie 2013 metų I-IV ketvirtį įvykusius viešuosius pirkimus:

<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2013/vp/Informacija%20apie%202013%20m.%20I%20ketv.%20vykdytus%20viesuosius%20pirkimus.pdf>

<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2013/vp/Informacija%20apie%202013%20m.%20II%20ketv.%20vykdytus%20viesuosius%20pirkimus.pdf>

<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2013/vp/Informacija%20apie%202013%20m.%20III%20ketv.%20vykdytus%20viesuosius%20pirkimus.pdf>

<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2013/vp/Informacija%20apie%202013%20m%20%20IV%20ketv%20%20vykdytus%20viesuosius%20pirkimus.pdf>

Elektroninių aukcionų taikymo Lietuvoje tyrimo ataskaita:

http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/Kita/Elektroniniu_aukcionu_taikymo_Lietuvoje_tyrimo_ataskaita_2013-12-30.pdf

Viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių rezultatų ataskaita:

http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2014/socialines_imonės/Viesieji_pirkimai_vykdomi_is_socialiniu_imoniu_2014_m_I_ketv.pdf